

Det går mot Skåtøy-vinter.

Etter Indian Summer og hummerfiske ble det etterhvert grått, vått og høstmørkt. Går vi en mørk koronavinter i møte? Det er ikke helsvart. Kirka byr på Allehelgensgudstjeneste med en liten konsert og Lokalet forsøker å få igang sine høst og vinter arrangementer.

Tor D

epost: skatoy.flaskepost@gmail.com
 mobil: 90678830

Korona? Covid-19?

Pandemi har nå preget livet på Skåtøy et drøyt halvår og det ser ut til å fortsette. Med dagliglivet på en øy var det rimelig greit å tilpasse myndighetsregler og krav for de fleste.

Her har vi god plass, og med nærhet til natur og sjø er det enkelt å holde avstand og fremdeles være aktiv utendørs.

Smitteutbredelse er heldigvis lav i Norge takket være de svært strenge tiltakene myndighetene iverksatte i mars. Men likevel, med sommersesongens storinnrykk i ferieparadiset, er det flaks og tilfældigheter som gjør at vi ikke har smitte i kommunen vår. I praksis betyr vel dette også at vi ikke vet om vår lokale praktisering av regler og krav for smittevern er gode nok til å forhindre smitte?

Syretesten på om vi er gode nok får vi først når smitten er her! Statistisk lov-messighet tilsier at smitten kommer hit før eller siden, og det eneste som kan

forhindre det er en effektiv vaksine. Oppmykning av krav til skole, barnehage og sosiale sammenkomster har gitt oss en litt mer normal hverdag. Også vi i risikogruppen, på grunn av alder eller helseplager, tar del i denne normaliseringen spesielt når det gjelder omgang med våre barn, barnebarn og nære venner. Barn og barnebarn er flinke, de vasker hender og holder seg unna ved symptomer på sykdom. Ofte møtes vi ute og vi forsøker å unngå fysisk nærhet med klem og kos. På Skåtøy har vi i de siste årene hatt et mangfold av sosiale aktiviteter og arrangementer, men det fikk en bråstopp i mars. Med stengt kafe for sesongen skjer det nå nesten ingen ting, trist for Skåtøy-folk og -venner, og hva i all verden skal Flaskeposten da skrive om?

Erfaringer med pandemi og krisehåndtering gjør at mange tenker mer på meningen med alt vi mennesker driver med her på jorden. Hva betyr noe i livet?

Eller kanskje enda viktigere er alt det vi gjør som ikke betyr noe, eller er direkte skadelig for oss, for natur og for alt liv på kloden. Her er det rom for dypsindige hverdagsfilosofi? – kanskje egnet for skriverier i Flaskeposten? – kanskje også mulig å gjøre noe med?

Korona betyr krone og betegner den ytterste delen av en stjernes atmosfære og den har en ufattelig temperatur på over en million grader. For vår sol kan vi observere korona ved solformørkelse og den forårsaker også solare vinder og stormer i verdensrommet som gir oss "Aurora Borealis" eller Nordlys.

Vi har alle en adresse i Melkeveien.

Melkeveien er jo vårt hjem! Der bor vi mennesker, dyr, planter og ikke å forglemme alt liv i havet, på jordkloden kretsende rundt sola vår, en bitteliten stjerne i Melkeveien. Uten lys og varme fra sola er liv ikke mulig på jorda.

Lysforurensing?

Uønsket eller unødvendig kunstig lys.

En konsekvens er sløsing med energi, men kanskje enda viktigere er uheldig påvirkning av dyr og planter. Energi-gjerrige LED-lys er billige i drift og utstråler et sterkt grelt blåhvitt lys og bidrar nå til økt lysforurensing i forhold til eldre typer lyspærer.

Kunstig lys forhindrer menneskers mulighet for observasjon av nattehimmelen, er sløsing med energi og forstyrrer våre økosystemer.

WWF tok i 2009 initiativ til "**Earth Hour**". Lø. 21. mars 2021 fra kl. 20:30 til 21:30 oppfordres vi igjen til å slå av lysene i en verdensomspennende aksjon for fremtidig miljø og natur.

[Se video fra 2020.](#)

Lysforurensning truer ikke flora og fauna på samme måte som forurensning av luft og vann. Den er mer som støv, uheldige

effekter forsvinner enkelt ved å slukke lyset. Forskere mener at lysforurensning påvirker dyr og insekters adferd i en slik grad at det kan medføre alvorlige forstyrrelser i de økosystemer de er en del av.

Verdi og nytte av stillhet og mørke for oss mennesker er vanskelig både å måle og vurdere. Men det er enkelt for oss moderne mennesker å se betydningen av kunstig lys i nattemørket, - det gjør at vi kan drive med våre ting uavhengig av solens gang. Urban moderne hektisk livsstil er fullstendig avhengig av kunstig lys.

Etter en stressende jobbperiode og storbyliv for mer enn 30 år siden, tilbrakte jeg en ferieuke med ungene i en stråhytte i en liten landsby på stranda på en liten øy utenfor Fiji i Stillehavet. Det var ikke strøm på øya, men man tok seg råd til å kjøre et strømaggregat på «uterestauranten» et par timer etter solnedgangen i sekstida. Et tilbud til de få turistene som fikk besøke øya etter avtale og invitasjon fra landsbyhøvdningen. Stillheten, avbrutt av vindsus i palmer og bølgebrus, sammen med mørket og stjernehimmelen kom tett på oss, og ble til en god, sterk og uforglemmelig opplevelse. Da gjorde det ikke noe at vi ble vekket ved soloppgang

av barnesang fra internatskolen like ved. Alt som foregikk i landsbyen var en del av naturens gang. Den opplevelsen var avslappende uten å være kjedelig, og det følte helt riktig at landsbyen ikke ønsket å tilby urbane kvaliteter til sine gjester fra den moderne vestlige verden.

Hvordan står det til med lysforurensing i skjærgården og på Skåtøy? Vi har ikke noen landsbyhøvdning på Skåtøy som verdsetter og passer på våre lokale naturgitte kvaliteter og det tradisjonelle levesettet, hverken for våre fastboende eller besøkende. Tvert imot erfarer vi at en nokså ukritisk streben etter urbane kvaliteter har dominert lokal stedsutvikling i flere generasjoner. En kan lure på om økende urbanisering i distriktene bidrar til å skape urbane mennesker der, som derfor etterhvert søker til store byer?

Lysforurensing på Skåtøy?

Som alle andre skal vi selvfølgelig tillate oss å bruke lys både inne og ute i mørketida, men som med alt annet her i livet bør vi vise måtehold og slå lys av når vi kan det. For utelys gjør teknologi dette enkelt for oss nå for tiden. Med bevegelse-sensorer slår jeg nå automatisk på og av alle utelys ved hus og uthus etter mørkets frabrudd. Er jeg aktiv utendørs får jeg da automatisk lys, men ellers er 2

alt utelys avslått. Vil jeg å se på stjerner står jeg i ro noen sekunder så ser jeg nattehimmelen uforstyrret av kunstig lys.

Skjønt helt uforstyrret er den ikke for en snau kilometer unna ser jeg gjenskinnet fra veilysene på Skåtøy. Dette er vår største kilde til lokal lysforurensing. Helt unødvendig brukes energi til lys på veien fra skumring til daggry selv når veien hverken brukes av kjørende eller gående. Tilgjengelig enkel teknologi kan slå lys på og av ettersom veien er i bruk eller ikke. I 2011 anslo Enova det norsk energiforbruket til vei og gatelys til 760 Gwh, og for opplyste hus-fasader til 560 Gwh. For sammenligning kan det nevnes at privat årlig forbruk for alle hus og hytter i Kragerø kommune totalt er på ca 100 Gwh.

For ca. halvparten av årets 8760 timer er det så mørkt på Skåtøy at veilyt slås på. Det aller meste av trafikken på Skåtøyveien skjer et kvarter før og etter hvert fergeanløp. Det vesentlige av lysbehovet har vi derfor kun om vinteren, ved et par fergeanløp om morgenen og en 2-3 om kvelden. I mer enn 95 % av tiden er altså veilysene på til ingen nytte, tvert imot sløses det med energi og enda verre er trolig skadene på natur, insekter og dyreliv. Av samme grunner bør utelys, eller enda

verre fasadelys, for hus og hytter kun stå på når vi beveger oss utendørs.

Blir vi kvitt lysforurensing vil kanskje noen flere av oss på Skåtøy se «Melkeveien» og oppdage at «Det er slektskap mellom sjelen og stjernene» som Henrik Wergeland skriver i diktet «Meg selv» i 1841. Eller i det minste kan vi undre oss som et barn, over det store i det små, ved strofen "Hu er så snill den stjerna, hu blunke kan du sjå" i Alf Prøysens julekveldsviser fra 1951.

PS! Av psykososiale årsaker er det trolig ok at et svakt innendørs lys står på, i de etterhvert mange folketomme hus med sorte vinduer som griner mot oss i vinternatten.

Byggeskikk? (del-3)

MITT HUS ER DIN UTSIKT, bok utgitt av Statens byggeskikkutvalg i 1999.

Her hevdes det at kvalitet er tidløs og at vi på veien videre må vise større omtanke for mennesker, fellesskap og miljø ved utbygginger.

Ordet samfunn kommer av det norrøne ordet samfundr, som betyr sammenkomst. At mennesker kommer sammen,

er kjernen i samfunnsbyggingen.

Vi trenger mer enn noen gang steder å møtes for å utvikle samfunn og fellesskap. Utviklingen fra storfamilier til nåtidens små husholdninger gjør at vi trenger steder der vi kan møtes, ute så vel som inne: gater og torg, grendehus, bad og biblioteker. Når de fleste husholdningene nå består av én eller to personer, må mennesker gå ut for å treffe andre.

Ser en på utvikling av byggeskikk over tid og sted har den alltid vært under forandring. I vår tid endres byggeskikk i stadig raskere tempo og ofte på tvers av geografi og stedenes tradisjoner og særegenheter. Dette er blant annet drevet av standardisering, felles myndighets-krav, internasjonalisering, store eiendomstutviklere, store byggefirma osv.

Utvikling av en god stedegen byggeskikk, som tidligere var en slags naturlig lokal prosess, stiller derfor nå større krav til lokalsamfunnets evne til å planlegge og styre stedsutviklingen.

Det er ikke spesielt vanskelig fordi prinsippene for hva som er god byggeskikk, er tidløse. God terreng-tilpassing, god materialbruk og godt håndverk, - er alle tidløse kvaliteter som det enkelt kan planlegges for.

Plankrav:

Stedegen byggeskikk kan ivaretas med 3

TorD

krav om: Bruk/ gjenbruk av lokale/ stedstypiske bygningstyper og materialer, lokale håndverkere og håndverks-tradisjoner.

Stedstap

I 1992 utga Christian Norberg-Schulz "Mellom jord og himmel – en bok om steder og hus" på Pax Forlag

Her viser han til at et sted er noe som knytter en gruppe mennesker sammen. Det danner rammen rundt vår hverdag og er basisen vi bygger samfunn og fellesskap omkring. Bebyggelsen utgjør en viktig del av stedets egenart. Nyere bebyggelse har ikke lenger den samme tilknytning til stedet som eldre bebyggelse har. Identiske ferdighus finner vi i Oslos drabantbyer så vel som i Hammerfest eller Kragerø. Nye bygg for industri, handel og kontor har ofte det samme internasjonale preget over hele verden. Det stedstypiske er visket ut, og med det tap av identitet og tilhørighet.

Norberg-Schulz introduserer begrepet stedstap som et resultat av at stedet ikke lenger har noen klar identitet: "I alminnelighet kan vi si at vi er offer for et stedstap. Når stedet ikke lenger har noen klar identitet, svekkes menneskets muligheter for å utvikle en personlig identitet. Det er derfor all grunn til å anta at stedstapet er en medvirkende årsak til

vår tids menneskelige rotløshet og fremmedgjøring. I ordet fremmedgjøring ligger det nettopp det at en ikke lenger har fotfeste i tilværelsen; en hører ikke til noe sted og er blitt 'fremmed'." (Norberg-Schulz 1992)

"Ålhytta" er et eksempel på at vår tid også kan frembringe klassisk byggeskikk. Moderne hytteløsninger i et modulsystem har i mer enn 50 år blitt produsert med stor suksess.

Vi gjenkjenner en byggeskikk med elementer fra tradisjonelle lave seterbygg og -tun. Motto til produsenten av Ålhytta er: "Det er naturen som skal spille hovedrollen, ikke hytta." Deres standardhytter glir derfor godt inn i de fleste skogs og fjellterreng, men er selvfølgelig ikke tilpasset vår kyst.

Å tilpasse bygg, hytter og hus til et mangfoldig skjærgårdslandskap lar seg kanskje ikke standardisere på samme måte, men uansett må også her natur og landskap behørig tas hensyn til.

I Kragerø by burde både natur og småbyens egenart ha spilt hovedrollen i byutviklingen, fremfor en respektløs, platt og fantasiløs urban byggeskikk ala Aker Brygge. Med B13 og planene i Kirkebukta og på Fossentomta er det et sørgelig faktum at stedstapet i Kragerø allerede er stort. Spørsmålet nå er om det

er noen stumper igjen som fremdeles kan og bør reddes i byen. Uansett bør alle gode krefter samles og settes inn for at resten av kyst og skjærgård ikke ødelegges mer enn den allerede er av urban byggeskikk, hverken for enkeltstående hytter, hus eller større utbygginger.

Perlen blant kystbyene.

På god vei fra Havneby til "Harry-by"? I 1942 omtaler en nostalgisk aldrende Munch, etter en bedre torskemiddag i Oslo, - at Kragerø er (var?) en kystperle. Bak utsagnet ligger det inntrykket han umiddelbart fikk av Kragerø da han 5. mai 1909 steg i land på kaia og spontant leier hus på Skrubben der han mer eller mindre bodde i 6-7 år.

Muchs kunst og berømmelse hadde altså 30 år senere bidratt til å sette Kragerø på kartet i turistsammenheng. I 1943 skriver han "jeg synes Kragerø var bedre uten turiststrømmen".

Much så allerede den gang at byens egenart og kvaliteter var truet - mon tro hva han ville sagt i dag? En moderne Munch ville trolig snudd ryggen til, ikke gått i land og sagt;

"Gudskjelov at jeg slapp unna den verste Harry-byen langs hele Norskekysten?"

Månedens info fra Skåtøy Vel.

Medlemsmøte.

Styret har bestemt å ikke avholde medlemsmøte på grunn av smittesituasjonen og det faktum at vi ikke har noen presserende saker pr. nå. Styret vil i nær framtid skrive mail til alle medlemmer om sakene vi jobber med.

Innkjøp av stillas for utlån til medlemmene.

Tom Erik Hole har generøst gitt sine stillaser til oss. Dette er en flott gave! Skåtøy Vel takker for denne gaven.

Stillasene vil bli lagret ved kaldt lageret og supplert med noen avstivningsstag. Dette vil bli gjort i aller nærmeste fremtid.

Innkjøp av fruktpresse til utlån.

Evy har kommet med det utmerkede forslaget om å kjøpe inn en fruktpresse til utlån for medlemmene. Styret har gitt sin tilslutning og pressen blir innkjøpt i disse dager. Det vil bli utarbeidet regler for utlån og rengjøring. Pressen vil bli oppbevart på kaldt lageret.

Oppussingen av ventebua.

Utvendig fullført, vi fortsetter inne etter hvert.

Styret jobber også videre med:

- brygga ved sykehuset som en brygge for skjærgårdabefolkningen ved legevaktsbesøk og coronatesting.
- Bedre merking av allmannabryggene på Skåtøy
- Legevaktsaken sammen med de andre vellene i skjærgården

For Styret i Skåtøy Vel

Randi Roer

Kragerø og Skåtøy Historielag

Blant våre lokale foreninger fortjener "Kragerø og Skåtøy Historielag" litt spalteplass og oppmerksomhet i Flaskeposten. Skåtøy i denne sammenhengen er den gamle Skåtøy kommune – altså kyststripa utenom byen pluss hele skjærgården.

Se hjemmeside <https://kragerohistorielag.no/> for mer info.

Historiske kilder fra Kragerø by er mange og lettere tilgjengelig enn tilfellet er fra skjærgård og øydistrikt. Men skjærgården var og er viktig for hele kommunen og derfor savner og ønsker mange å vite litt mer om menneskers liv og virksomhet der i nær og fjern fortid.

Dette gjelder ikke minst for skjærgårdens mange hytter. Alle hus og hytter i byen, langs kysten og på øyene i kommunen vår bør ha "Historieglimt"-bøkene i sine bokhyller.

Årsskriftet Historieglimt er foreningens store årlige satsing med bidrag til vår lokalhistorie.

Min egen erfaring med historielaget er at jeg har kjøpt Historieglimt i mange år, vært medlem noen år og har nå et lite verv som varamann i styret.

I tillegg har jeg skrevet noen artikler med tema fra Skåtøy og skjærgården i Historieglimt de siste årene.

Medlemskap i Historielaget er "ufarlig", men "lønnsomt" og gagnar lokalsamfunnet! Det er ikke mange; møter; kontroversielle saker; komiteer eller dugnadstimer som kreves, med mindre du selv ønsker å engasjere deg – det er helt greit å være støttemedlem. Kontingenten er lav (kr 150) og den gir deg kr 100 i rabatt på årsskriftet – boka Historieglimt.

Historielaget trenger og fortjener mange medlemmer og derfor bør skjærgårdsfolk i hytter og hus støtter opp og melde seg inn.

I vår moderne informasjonsalder glemmer vi like fort som vi leser på våre elektroniske duppeditter – så ikke nøl, klikk på [denne linken](#) og meld deg sporenstreks inn i historielaget.

Julegavetips!

Gi årets Historieglimt-bok til deg selv, venner og kjente, og gi gjerne et medlemskap med på kjøpet. Det er også mulig å kjøpe tidligere utgaver av Historieglimt - i [emneregisteret](#) på hjemmesiden finner du et kanskje tema eller saker du er spesielt interessert i?

Løssalget av Historieglimt bøkene starter lørdag 14. november og deretter mandager og lørdager frem til og med mandag 21. desember fra kiosken på Torvet. Historieglimtbøkene, også tidligere utgivelser kan kjøpes på [nett](#).

Som det fremgår av brosjyren til høyere har historielaget også et tilbud til bedrifter om kjøp av Historieglimt 2020 som julegave til ansatte.

Tor Dønvik

ÅRETS JULEGAVE!

Siden 1979 har Kragerø og Skåtøy Historielag samlet artikler om «gamle dager» i et årsskrift, som gis ut tett oppunder jul. Årets utgave av **HISTORIEGLIMT** er både spennende og fyldig, og gir næring til lokal identitet og tilhørighet.

Salget av Historieglimt er en viktig inntektskilde for historielaget, og vi kan nå tilby årsskriftet til bedrifter i Kragerø som

JULEGAVE TIL ANSATTE

Boka er på 179 sider og inneholder 14 artikler, alle skrevet av lokale forfattere. Vi tar imot bestillinger frem til 15. 12. og vil selvsagt sørge for at bedriftene får sine julegaver i god tid før høytiden.

Prisen pr. bok er 250 kroner.

Ta kontakt med oss pr. telefon eller e-post, så sørger vi for pakking og avtaler levering.

Willy.Nilsen@kragero.kommune.no

bjofat@gmail.com

Kragerø og Skåtøy Historielag

www.kragerohistorielag.no - post@kragerohistorielag.no

Illustrasjon: Tor Dønvik

Det skjer på Skåtøy

 SKÅTØY KAFÉ Skåtøy Kafé er vinterstengt:
<https://www.skatoykafe.no/skatoy-kafe>

Skåtøy – Sangpoetenes møtested

Årsmøte (forsinket) **ons 11. nov.**

Sangpoetenes årsmøter har tradisjonelt noko kultur og moro attåt. Årets ble utsatt med håp om bedre tider, men Corona herjer fremdeles.

For å holde formalitetene i orden har styret besluttet å gjennomføre årsmøtet for 2019 uten noko attåt. Foreningen har i praksis gått i karantene og når vi får normale tilstander igjen tar vi et medlemsmøte for å planlegge å få i gang mer trivsel og kultur på Skåtøy.

For å etterleve smittevern kreves:

Forhåndspåmelding til årsmøtet ons. 11. nov. kl. 19 på Lokalet.

De inntil 20 første påmeldte får plass på Lokalet, og blir det flere vil årsmøtet streames på facebook til resten. Det blir ingen bevertning på dette årsmøtet.

Styret har ikke noen saker utover de vedtektene krever formelt:

1 Årsberetning og regnskap;

2 Valg;

3 Medlemskontingent;

4 Innkommende saker.

Påmelding og Innkommende saker (sendes før 4.11) til:

sangpoetene@gmail.com

Stryret

Skåtøy Kirke

Sø 1. nov kl. 1700. Allehelgensgudstjeneste.

Prest: Harald Gulstad. Organist: Jorunn Myre
Det blir sang og musikk med Rolf Henning Jensen, Anita Høyvarde Jensen og Vilde Høyvarde Dahl.
Terje Tolner skal spille piano; Måneskinnsosonaten.

Velkommen Skåtøy menighetsråd

Lokalet – vårt eget hus

Hei Skåtøyfolk.

Lokalstyret har lyst til å arrangere litt høst –og vinter aktiviteter på Lokalet. Alle detaljer er ennå ikke på plass, mer informasjon kommer i senere "Flaskeposter".

Det tas forbehold om innvilget skjenkeløyve og som alle vet i disse tider, endringer i smittevernregler i kommunen.

Selv om programmet ikke er «spikret» så husk å merke dere datoene, så håper vi på noen hyggelige og sosiale kvelder utover høsten og vinteren.

27 November: Quizkveld.

26 Desember: Romjulsquiz.

2021

22 Januar

19 Februar

19 Mars

Påmelding til Kristin på tlf nr 97144844 senest tirsdagen før arrangementet.

Hilsen Lokalstyret